

Un *jurnal pieziș* al tranziției culturale – Dan C. Mihăilescu, *Ce mi se-ntâmplă*

Simona Antofi

Résumé : *Le journal oblique de Dan C. Mihăilescu ne respecte pas les pseudo-règles du diarisme – à l’exception, peut-être, de la loi de la calendarité – et se situe, dès le début, à rebours par rapport aux motivations, aux stratégies et à l’enjeu du journal en tant qu’option délibérément confessionnelle. En réunissant dans son volume une partie – celle qui en met en évidence la subjectivité – des textes publiés sous le titre Ce qui m’arrive, le critique rédige son autoportrait avec la désinvolture de l’homme de culture qui se sent à l’aise dans l’espace des arts, sans perdre de vue, quand même, la dimension grave du parcours de la dictature à la démocratie.*

Mots-clés : *journal, je diariste, périple culturel, paséisme, conservatisme.*

1. Introducere

Primit cu entuziasm de către publicul cititor, dar cu moderație, de către critica de întâmpinare – foarte puține semnalări ale volumului intitulat *Jurnal pieziș* – exercițiul pseudo-diaristic al lui Dan C. Mihăilescu merită, în opinia noastră, atenție. Așa crede și Simona Sora care, într-un articol care surprinde atât particularitățile de scriitură ale diaristului, cât și plăcerea de a fi el însuși, arată că „Dan C. Mihăilescu este, într-adevăr, un atlet al conjuncției, indiferent în câte disjuncții de tranziție s-a trezit de-a lungul timpului. El e dilematicul prin excelență (mai mult ca unii dintre noi), unul asumat, organic și vital. Când secționează, el și coagulează (cu bisturiul electric), iar când ne arată fisura (prezentului), el nu se poate abține să n-o lipească (înalt-paselist) sub ochii noștri” [Sora, 2012].

2. Poetica jurnalului *pieziș*

Cunoscut iubitorilor de cultură drept *omul care aduce cartea*, Dan C. Mihăilescu publică la Humanitas, în 2013, acest *jurnal pieziș* –

atipic, botezat după rubrica începută în aprilie 2010 în revista *Dilema veche*, și abandonată în iunie 2012. Jurnalul – în răspăr cu mai toate pseudoregurile scriiturii diaristice, așa cum le identifică, definește și exemplifică Eugen Simion în *Ficțiunea jurnalului intim* [Simion, 2005], păstrează o oarecare cronologie susținută atât de curgerea timpului, cât mai ales de o anumită orientare și dispunere tematică menită să instituie câteva linii de forță ale scriiturii și, în egală măsură, jaloane ale personalității literatului și diaristului. Istoricul facerii editoriale a *Jurnalului pieziș* – atipic și din acest punct de vedere, este prezentat la final, într-un *Epilog* în care, ca într-o căutată *mise en abyme*, se reflectă intenția pseudo-auctorială – căci ea aparține, de fapt, editorului: „minte mea nu se dusesse mai departe de o retipărire cronologică a tuturor textelor. Un «Jurnal pieziș» i-aș fi zis eu, de vreme ce, glosând în public tot ce ți s-a întâmplat mai picant cultural de-a lungul unei săptămâni, e ca și când ți-ai exhiba retortele diaristice. Numai că, în sagacitatea sa, privirea editorului a secționat altfel: 44 de texte acum – și anume cele axate pe subiectivitatea autorului – și alte 44 (articolele dedicate unor apariții editoriale) altă dată. Când va suna ceasul următorului volum din biete mele întâmplări, asta numai bunul Dumnezeu și mila editorială ar putea-o spune.” [Mihăilescu, 2012: 226].

Forță centripetă a scriiturii, *subiectivitatea autorului* face din *a fi anapoda* un *modus vivendi* și o autodefinire insistentă, orgolioasă, fundamental culturală – „eurocentric fascinat de umanitate, antropologie și etnopsihologie, am luat întotdeauna călătoria prin trecut ca un travesti al coborârii în prezent, astfel încât, pentru mine, fiecare trecere *dincolo* devine o petrecere *dincoace*.” [Mihăilescu, 2012: 18]. De aici, la sentimentul turistic al existenței este numai distanța de la o rubrică la alta. Căci, în tandem cu Măgura Vâlcii, Valea Cerbului și Munții Făgăraș, frumusețea istorică vie a Florenței ridică sincretismul cultural la rang de descoperire tardivă, însă cu atât mai densă în emoții, a „tulburătorului firesc al mariajului dintre vârstele lui Cezar, Nero, Traian și Giuseppe Armani. Dintre medievalitate și Fellini, Renaștere și Gucci, ghelfi, ghibelini și Franco Zeffirelli.” [Mihăilescu, 2012: 21].

Însă revenirea la matca sud-est europeană se face repede, tangajul cultural remodelând benefic fiecare dintre cele două laturi – orientală și occidentală – ale periplului acestui împătimit al frumuseții create de mâna omului. Așa încât pledoaria pentru un *album cu Sinaia culturală* se transformă într-o excursie afectivă și o lectură culturală *ad usum*

delphini din care spicuim: „Unde este casa lui Iorga, cu brazii seculari, de unde l-au răpit legionarii? Unde au stat mareșalul Antonescu, Argetoianu, Gafencu, Gigurtu, Zarifopol, C. Angelescu, Djuvara, Delavrancea, Cămărășescu, Eugen Cristescu, Miron Cristea, Ghiculeștii, Cantacuzinii și alte zeci, sute de nume (familii) de același calibru?” [Mihăilescu, 2012: 33].

Și, ca o firească profesiune de credință, criticul reface modelul lui Nicolae Manolescu din (pseudo)memoriile intitulate, simplu, *Cititul și scrisul*, pentru a-și prezenta modul de viață, spațiile culturale prin care circulă, obiectele dragi, exercițiul mental al fantazării și toată frumusețea meseriei de consumator avizat de cultură – „Trăiesc de-o viață din citit și scris. Din biblioteci, arhive prăfoase, excerpte, manuscrise, dactilograme, șpalturi, corecturi, dedicații. Din cronici, recenzii, studii și eseuri, ca și din lene contemplativă, rumegare de idei, boiereasca (inevitabila) ardere a gazului și fantazare cât cuprinde.” [Mihăilescu, 2012: 35].

Așa se face că un periplu fascinant prin casele literare din București – „În blocul scriitorilor de pe Apolodor, bine reprezentat aici, am călcat cândva, cu spaimă muzeală, în sufrageria lui Eugen Simion, altă dată, fără să vreau, în holul Mariei Luiza Cristescu dar și cu niscai daraveri domestice la Laurențiu Ulici.” [Mihăilescu, 2012: 49] – este completat de un portret al poetului Adrian Păunescu, alcătuit din lumini și umbre, pus sub semnul machiavelismului cultural și care, sub presiunea modelului *est-etic*, impus de Monica Povinescu, lasă în urmă tocmai imponderabilul poetic.

Pe de altă parte, paseistul, conservatorul Dan C. Mihăilescu – așa cum singur se intitulează cu nemască mândrie, încearcă reabilitarea firească a unor concepte nedreptățite ce converg, toate, spre o chestiune de identitate culturală a românilor – „Folosit peiorativ, disprețuitor și acuzator, termenul «paseist» s-a încărcat aproape demonic de prejudecăți (stângist) ideologizante tot așa cum noțiunea de *dreapta* a căpătat irepresibile valențe extremiste, echivalată fiind (mai întâi deliberat, sistematic, iar apoi instinctiv) cu nazismul și gardismul, de parcă între Marghiloman și Himmler n-ar fi decât un gard de nuiele.” [Mihăilescu, 2012: 72].

De altfel, *jurnalul pieziș* propune, oarecum în consonanță cu conceptul instituit de Cornel Ungureanu, o *geografie culturală* vivantă, care există de multă vreme și care așteaptă să fie descoperită și în care se reunesc, drept urmare a unui periplu (aparent) postmodern, dacă nu cumva programat întocmai prin arhitectura însăși

a *jurnalului pieziș*, zone culturale importante și cu valoare de exemplaritate identitară pentru spațiul românesc.

În siajul acestei observații se înscrie și pledoaria pentru disponibilitatea dialogală triplu orientată – spre școală, cultură și media – evitându-se, în acest mod, scenariul distopic în care „scriitorii se vor considera pe mai departe nedoriți și, deci, inutili, profesorii se vor inhiba de tot mai multe complexe față de lumea artistică, elevii o să creadă că (așa cum, de altfel, am și auzit) nu mai există scriitori români în viață iar gazetăria culturală va ajungă să disprețuiască de-a binelea ambele «tabere».” [Mihăilescu, 2012: 103].

Percepția alterității este întotdeauna, la Dan C. Mihăilescu, plină de culoare: Florenței îi stau alături Rembrandt și Vermeer, dar mai ales bicicletele din Amsterdam. Sau, altădată, plină de nevoită resemnare – „Am văzut bine mersi că există și *Dincolo* meschinărie și xenofobie, pungășie, cinism, fățarnicie, clientelism, corupție și mafiotism, ne-am simțit tratați ca slugile, deși plăteam aceleși prețuri cu localnicii, pe scurt, ne-am înțeles mai bine deopotrivă atuurile și carențele.” [Mihăilescu, 2012: 121].

Ca un corolar al tuturor acestora, criticul propune nici mai mult nici mai puțin decât, în vechea tradiție a enciclopedismului cultural românesc, elaborarea și tipărirea unor sinteze care să instruiască generațiile tinere asupra contactului avizat cu obiectul cultural – „Cine și când își va aronda responsabilitatea unei colecții editoriale care să le facă tinerilor educația judecării estetice a unui tablou, a unei sculpturi, a unei expoziții, a unei cărți, a unei piese de teatru, a unui concert?” [Mihăilescu, 2012: 171] Sau – de ce nu – să se pună la cale antologii precum: *cele mai frumoase epistole ale scriitorilor români*, *Bucureștii în literatură și evocări*, *cele mai tari fragmente din literatura noastră de călătorie* etc.

Și pentru că tot despre cultură este vorba atunci când, de la *Pseudokinetikos* încoace, se vorbește despre arta vânătorii sau despre câinii de vânătoare, câteva *Amintiri cu blană, vânătoare și somn* alunecă, pe valurile memoriei, de la pointerul Pick la setterița Dolly și, de aici, la motanii Faifuțică, Mișu ori Marcu, membri cu drepturi egale ai familiei. Nu lipsesc, pentru ca tabloul cultural să fie complet, reveriile culinare reunite într-un text despre educația gastronomică, „soră bună cu educația estetică, fizică, istorică, religioasă, financiară, vestimentară, igienică, ș.a. (...)” [Mihăilescu, 2012: 210].

3. Concluzie

În cele din urmă, promițând solemn că va reveni, eruditul excursionist cultural își mai justifică o dată demersul – „sortită prin definiție efemerului, atunci când vizează principii și fapte perene, ori când depășește interesul obiectiv de moment, ajungând spectacol de personalitate, gazetăria merită scoasă din pivniță și urcată în bibliotecă.” [Mihăilescu, 2012: 225].

Ceea ce redeschide calea dialogului fructuos dintre instantaneitatea (aparentă) a scrisului gazetăresc și longevitatea valorii culturale. Căci „totul există pentru a deveni carte. Aboutir à un livre, cum spune poetul.” [Mihăilescu, 2002: 210].

Bibliografie

- Mihăilescu, Dan C., *Interviu Mihai Măniuțiu - Regia este o meserie în care trebuie să îmbătrânești ca să fii*, disponibil la adresa <http://agenda.liter.net.ro/articol/5196/Dan-C-Mihailescu/Interviu-Mihai-Maniutiu-Regia-est-e-o-meserie-in-care-trebuie-sa-imbatrinesti-ca-sa-fii.html> - accesat la data de 10.08.2013.
- Mihăilescu, Dan C., *Ce mi se-ntâmplă. Jurnal pieziș*, Ed. Humanitas, 2012
- Simion, Eugen, *Ficțiunea jurnalului intim*, vol. I-III, Ed. Univers Enciclopedic, 2005.
- Sora, Simona, „Un atlet al conjuncției”, în *Dilema Veche*, nr. 458 / 22-28, noiembrie 2012, disponibil la adresa <http://www.romaniaculturala.ro/articol.php?cod=19458> - accesat la data de 10.08.2013.